

شورای عالی حوزه ی علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

مدرسه علمیه فاطمه الزهرا
شهرستان: اصفهان

عنوان

عوامل مؤثر بر رشد شخصیت دختران از نظر اسلام

استاد راهنما

سرکار خانم اشرف منصوری

استاد داور

سرکار خانم سعیده سیادت موسوی

محقق

خدیجه بهبودی

۱۳۹۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای عالی حوزه ی علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

مدرسه علمیه فاطمه الزهرا
شهرستان: اصفهان

عنوان

عوامل مؤثر بر رشد شخصیت دختران از نظر اسلام

استاد راهنما
سرکار خانم اشرف منصوری

استاد داور
سرکار خانم سعیده سیادت موسوی

محقق
خدیجه بهبودی

۱۳۹۳

تحقیق پایانی با موضوع: **عوامل مؤثر بر رشد شخصیت دختران از نظر اسلام**

که توسط پژوهشگر محترم خانم: **خدیجه بهبودی**

برای دریافت دانشنامه سطح ۲ (کارشناسی) تدوین شده است، توسط هیأت داوران مورد

ارزیابی قرار گرفته و در تاریخ / / ۱۳۹۳، با کسب رتبه ی پذیرفته شده

است.

استاد راهنما: سرکار خانم اشرف منصوری

استاد داور: سرکارخانم سعیده سیادت موسوی

مدرسه علمیه: فاطمه الزهرا

شهرستان: اصفهان

امضای دبیر شورای پژوهش

تحمیدیه

الحمد لله الربّ العالمین ؛ به حقیقت فقط همین ذکر ، سپاس پروردگار را مظهر است
و غیر این همه ی اذکار ناتوانند در ظرفیت حمد او .

الحمد ، حمدی خاص که بشر هنوز از درک آن عاجز است ، و به اراده ی حق تعالی ،
با ظهور موعود بر حقّش علم درک آن نصیبمان خواهد شد ؛ إن شاء الله .

یا ربّ آن چه تاکنون از لطفت شامل حالم نموده ای ، به عجب واداشته ام ؛ از عظمت
اتّفاق ها و تقدیرم در عجب نیستم چرا که تو خود عظیم و قادری ، لیکن در عجبم از این همه
لطفی که به بنده ی گنهکارت داری ، هر چند که در نزد علما و عرفا ، این هم قابل تعجّب
نیست چرا که از رحمتت غیر از این انتظار نمی رود ؛ سراسر زندگی ام را سرشار از مهر و
عطوفت تو می بینم ؛ الحمد لله الربّ للعالمین .

در رابطه با جنسیت خود چه کنند و چه وظایف و مسئولیت هایی دارند.

دختران باید در مورد حفظ خود و شرافت و عفت خویش آگاه و هوشیار گردند، تکالیف شرعی و اخلاقی را در رابطه با جنسیت خود بدانند و در شرایط گوناگون مواضع لازم را اتخاذ کنند. باید ملکات و عاداتی در دختر پدید آورد که آنان در سایه ی آن ملکات مدیر خود و اهوای خویش گردند. غریزه را تعدیل کنند و شرایط عفاف را بیاموزند و در این زمینه عادت داده شوند.^۱

۶- تکریم شخصیت دختران: یکی از خواہش های طبیعی دختران این است که به شخصیتشان احترام گذاشته شود. آن ها این توقع را دارند که والدین و بستگان و سایر مردم آنان را به چشم یک فرد کامل نگاه کنند.

تکریم شخصیت دختران باعث تقویت رفتارهای مطلوب و احساس خود ارزشمندی در آنان است. اسلام، احترام و تکریم دختران و زنان را یک اصل می داند.

۷- پرورش عزت نفس: عزت و کرامت نفس یکی از نیازهای روحی و روانی دختران است که البته در همه ی انسان ها به طور فطری وجود دارد و با جهت گیری صحیح موجب رشد و کمال می شود.^۲

عزت نفس مایه ی آزادی و علو همت است. افراد عزیز النفس هرگز به ذلت و بندگی تن نمی دهند و سرمایه ی شرافت و آزادگی خود را با هیچ متاع گران قیمتی معامله نمی کنند. عزت نفس در دختران باعث می شود که خود را از فساد و بد نامی دور نگه دارند. به همین نظر با اینکه غرور و تکبر در اخلاق صفت بدی به حساب می آید، برای دختران ضروری است.^۳

۱ مجید محمدیان ، همان ، ص ۱۹۱ و ۱۹۲

۲ رضا فرهادیان ، پایه های اساسی ساختار شخصیت انسان در تعلیم و تربیت ، ص ۹۶

۳ علی قائمی ، همان ، ص ۱۹۰

۸- اعتماد به نفس: اعتماد به نفس، امکانات نهفته ی درونی خود را با همه ی ظرفیت و

ظرافت شناختن و یافتن است. اعتماد به نفس یعنی، بر خود متکی بودن و فرزند خصال خویشتن بودن.

یکی از عواملی که باعث می گردد دختران بتوانند در آینده روی پای خود بایستند و با استقلال کامل زندگی خود را اداره کنند، وابسته نشدن به والدین است.^۱

۲- عوامل خانوادگی:

۱- وراثت: در نقش وراثت در تکوین ساختار روحی و جسمی دختران تردیدی نیست.

اسلام از دیرباز برای آن جایگاه ویژه ای قائل بوده است و روان شناسان تربیتی نیز بر آن به طور کامل و صریح، صحه گذاشته اند.^۲

لیکن با توجه به تعریفی که از شخصیت ارائه شد، وراثت در شکل دهی شخصیت دختران فقط نقش زمینه سازی و تأمین ظرفیت ها را بر عهده دارد. بنابراین اسلام منکر تأثیر وراثت به طور کلی نیست، بلکه آنچه مورد انکار است، تأثیر حتمی و سرنوشت ساز آن است.^۳

۲- خانواده: خانواده زمینه ساز تجربه هاست و در شخصیت مادی و معنوی دختر اثر

می گذارد. اعضای خانواده نه تنها در رشد و تکامل فرزندان اثر دارند بلکه در طرز حرکت و رفتار، موضع و نظر فرد نسبت به جنس، روابط زن و شوهری، نحوه ی ارتباط والدین و فرزندان، سرپرستی ها، نقش ها و وظیفه ها در خانواده بر دختران اثر می گذارند. خانواده تجارب مطلوب و رفتارهای عادی زنانه را در دختران تسهیل و روش نامطلوب را طرد می کند.

« وحدت فکری والدین اصلی مهم در تربیت و شخصیت سازی است .

۱ علی محمد رفیعی، بیست اصل در تربیت، گزیده ای از ص ۲۲۷ تا ۲۳۳

۲ حجت الاسلام عباس ایزد پناه، مراحل تکوین شخصیت و نقش الگوهای ربانی، ص ۴۳

۳ محمد صادق شجائی، دیدگاه های روان شناختی حضرت آیت الله مصباح یزدی، ص ۲۶۰

قطعاً خانواده ای که در آن پدر و مادر در صلح و آرامش به سر می برند و با یکدیگر در امور زندگی و خصوصاً تربیت و چگونگی رفتارشان با فرزندان تفاهم و سازگاری دارند ، دخترانی با شخصیت منسجم و منطقی تحویل جامعه می دهند . اینکه پدر و مادر گفتار و رفتار یکدیگر را در برابر خواسته ها و برخوردهای دخترشان تأیید کنند و هر یک مکمل دیگری باشد و نه در تضاد با دیگری ، دختر را وادار می نماید که از خود ثبات و انسجام در کردار و گفتار نشان دهد نه اینکه یاد بگیرد در جایی رفتارش را با خواست یکی از والدین تطبیق دهد و در جایی دیگر بنا به سلیقه ی دیگری برخورد کند .»

۳- نقش مادر: تأثیر اخلاق مادر در شکل گیری شخصیت و تربیت دختران مورد تأیید

علم است. دانش روز کیفیت اخلاق دختر و خصایص او را شدیداً وابسته به مادر می داند . میزان محبت مادر باید به حدی باشد که تمام زوایای زندگی دختر را در بر بگیرد و روشن کند و به مقداری باشد که رشد کافی جسمی و روانی او را تضمین نماید و او را فردی سالم و متعادل تحویل جامعه دهد^۱.

۴- نقش پدر: نقش پدر در پرورش هویت جنسی سالم دخترها بسیار مهم است. پدرها

در تقویت رفتار فرزندان خود دست قدرتمندی هستند .

از وظایف مهم پدر ایجاد زمینه برای رشد روانی و شخصیتی دختر است و بالا آوردن سطح تحمل و خرد او ، به گونه ای که بتواند عواطف و احساسات خود را تعدیل نماید.

۳- عوامل اجتماعی

۱- تأثیر محیط اجتماعی: محیط اجتماع تا آن حد اثر سازنده یا مخرب دارد که بسا افراد

شایسته و دارای استعدادهای فوق العاده که در کانون خانواده هایی پاک پرورش یافته اند، با

قدم گذاشتن در محیط فاسد، تمام برنامه های تربیتی سابق خود را تحت تأثیر سوء محیط و اجتماع از دست داده، به اشخاصی نالایق مبدل گردیده و توان های فراوان آنان - در مسیر انحراف و سقوط در ورطه ی هلاکت - به نابودی کشیده شده است. برعکس کم نیستند افراد نالایقی که در اثر قرار گرفتن در محیطی مناسب و پاک، به انسان هایی با فضیلت و افرادی صالح متحوّل گشته اند.^۱

« مسلماً جامعه ای که در آن عفت، اخلاق، شرف و حفظ سنن و ارزش های اسلامی ملاک فضیلت و برتری افراد باشد، شخصیت دختر را به سمت این صفات و خصلت های حسنه می کشاند ».

۲- تأثیر دوستان: نقش دوستی در زندگی، فکر و اندیشه، اخلاق و سلیقه، روحیه و رفتار دختران انکارناپذیر است. دختر به شدت از دوستان و معاشرین خود رنگ می پذیرد. ویژگی های اخلاقی دوستان نزدیک، فوق العاده در سازندگی یا ویرانی شخصیت دختران مؤثرند. به علاوه گاهی اثر محیط و دوستان، آن قدر زیاد است که اثر وراثت و تربیت خانوادگی را به کلی دگرگون می سازد.

آسیب های وارده بر شکل گیری شخصیت دختران و راهکارها

۱- عوامل فردی:

۱- ضعف ایمانی و بی قید بودن نسبت به حفظ حجاب

۲- بی تجربگی و ساده لوحی

۳- عدم درک صحیح از عشق و عاشقی

۱ عباس اسماعیلی یزدی، فرهنگ تربیت، ص ۷۴ و ۷۵

۲- عوامل خانوادگی :

- ۱- سستی اعتقادات دینی و مذهبی در خانواده
- ۲- جوّ حاکم بر خانواده
- ۳- اختلاف والدین در تربیت دختران
- ۴- آثار منفی طلاق والدین
- ۵- تربیت نا صحیح و عدم کنترل کافی
- ۶- عدم درک صحیح اولیاء
- ۷- آسیب های افراط و تفریط در محبّت

۳- عوامل اجتماعی:

- ۱- نابسامانی جامعه
- ۲- دوستان ناباب و منحرف
- ۳- استفاده از وسایل ارتباط جمعی غیرمجاز
- ۴- اشتغال ناصحیح
- ۵- فرار و خانه گریزی